

Леся Кравченко

канд.пед. наук, доцент

ORCID ID: [http:// orcid.org/0000-0001-7012-3709](http://orcid.org/0000-0001-7012-3709)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

kravchenkolesiav@gmail.com

У сучасному соціально-економічному середовищі заклади вищої освіти мають швидко реагувати на вимоги, які диктує ринок праці, що динамічно розвивається, оскільки ефективність вищої освіти визначається кількістю успішно працевлаштованих здобувачів вищої освіти (випускників), тобто тих, які сьогодні займають певну нішу на ринку праці, усвідомлюють свою професійну компетентність і водночас вже на перших етапах роботи замислюються про свою кар'єру.

Кар'єра є важливим показником соціального самопочуття людини, статусу, матеріального благополуччя, рівня та якості життя, а також реалізації особистісного та трудового потенціалу у професійній діяльності. У зв'язку з цим перспективним стає процес формування кар'єрних компетентностей на етапі професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Під кар'єрними компетенціями в даному випадку розуміються індивідуальні особливості, знання, уміння, навички, моделі поведінки здобувача вищої освіти, цінності, мотиваційні фактори, необхідні для ефективного виконання професійної діяльності на вищому рівні та сприятливі для особистісного та кар'єрного зростання. Поєднання наявних у людини кар'єрних компетенцій визначає її подальший шлях розвитку, у тому числі певний кар'єрний сценарій [1, 22].

Одним із ключових моментів розвитку кар'єри на етапі отримання вищої освіти є правильне визначення та подальша діагностика рівня сформованості значущих кар'єрних компетентностей. При визначенні профілю кар'єрних

компетенцій важливих, особливо для майбутніх учителів, ми орієнтувалися на сукупність об'єктивних характеристик, що забезпечують високий рівень професійного виконання викладачем своїх функцій, фіксований ступінь практичної реалізації професійних знань і навичок, спрямованість на розвиток кар'єри у майбутній педагогічній діяльності. Такий підхід визначив наступні групи кар'єрних компетенцій: у сфері проектування кар'єри; у сфері мотивації для досягнення; у сфері комунікативної діяльності; у сфері емоцій та поведінки; у сфері особистих якостей і здібностей; у сфері проектно-дослідницької діяльності; у сфері професійного удосконалення [1,23].

Кожна кар'єрна компетентність представлена набором поведінкових індикаторів – якостей, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання педагогічної діяльності.

Поєднання кар'єрних компетенцій визначає шлях успішного професійного розвитку та конкретний кар'єрний сценарій. Проте, як показує практика, більшості випускників не вистачає кар'єрних компетенцій, які сприяють успішній самореалізації у професійній діяльності: вміння ладити з людьми, адаптуватися в нових колективах, брати на себе відповідальність, бути мобільним, конкурентоспроможним, мати організаторські та лідерські здібності та ін. Проте сучасні заклади вищої педагогічної освіти мають можливість створити умови для кар'єрного розвитку студентів, починаючи з першого курсу [2, 100].

Розробка та впровадження таких умов передбачає:

- обґрунтування підходів, принципів, цілей, завдань, етапів формування кар'єрних компетентностей;
- виявлення педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню та розвитку кар'єрного потенціалу студентів;
- моніторинг професійного та особистісного розвитку студентів, спрямований на визначення оптимальних шляхів просування по кар'єрних сходах залежно від кар'єрної мотивації кар'єрних очікувань;
- організація кар'єрного тьюторства та кар'єрного коучингу;

- здійснення зворотного зв'язку з випускникам з метою ознайомлення з етапами кар'єрного просування в педагогічній діяльності;
- коригування діяльності закладу педагогічної освіти для забезпечення якісної освіти та цілеспрямованого проектування кар'єри студентами відповідно до запитів суспільства, роботодавців та професійної мотивації студентів;
- розробка методичних рекомендацій педагогічного супроводу кар'єри в період навчання у закладі вищої освіти з метою використання в системі професійної гуманітарної освіти [2, 101].

Готовність до кар'єри у здобувачів вищої освіти можна визначити через:

- рівень сформованості мотивації до вчительської професії та засвоєння компетенцій, необхідних для її успішного оволодіння;
- наявність наявних педагогічних здібностей та їх співвідношення з професією вчителя;
- виявлення особистих позитивних і негативних якостей, що впливають на успіх у кар'єрі;
- визначення очікувань студентів щодо власної кар'єри;
- розробка цілей майбутньої професійної кар'єри [3, 165].

Таким чином, процес формування та розвитку кар'єрних компетентностей є невід'ємною складовою професійно-кар'єрного розвитку сучасних молодих спеціалістів та є показником їх успішної професійної соціалізації.

Література

1. Столярчук О.А. Вплив мотивів навчання студентів на формування їх кар'єрних орієнтацій. Педагогічний процес : теорія і практика. Серія «Психологія». К. : Видавниче підприємство «Едельвейс», 2016. Вип. 1. С. 21–25.
2. Алексеева С. В. Наукові теорії розвитку професійної кар'єри в сучасних концепціях професійної педагогіки. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. 38-ме вид. Київ, 2014. С. 100–103.
3. Лозовецька В. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах праці: монофія. Київ : Міленіум, 2015. 244 с.